

SLOVENIJA.

List 50.

petik 22. Grudna

1848.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za eno kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za eno kvatre 2 gold.

Povedano je bilo, de je g. Doljsajn, poslanec iz Logaške volitne okolice, svoje pooblastenje iz rok dal, in de se bo tedej nova volitev razpisala. Tolika je nezaupnost kmetov, kateri so večidel volivci, do mesčanov in svetov, ki iz mesta pridejo, de malo ali nič ne izda priporočanje tega ali uniga po časopisih. Vendar to nam dolžnosti še ne odvzame, misli naše razodeti, zatorej se obrnemo k izobraženim rodoljubam v tistih volitnih okrajih, naj z svojim svetom, ki nekoliko saj overljati vtegne, nevednim volivcem v pomoč pridejo, naj jim razložijo, de se tudi med ljudmi z gosposko suknjo znajdejo prijatli kmetov in sicer taki prijatli, ki jim bolj pomagati hočejo in zamorejo, kakor bi si sami pomagati znali; naj jim rečejo, de se ne bo več mnogo od grašinskih in kmetijskih reči na deržavnim zboru govorilo, in de, ako bi se tudi od njih govorilo, bi vendar kmetovski poslanci nič govoriti in nič si pomagati ne vedli, kakor se je že zadosti na letasnem zboru pokazalo, kjer le preveč mutastih, od te ali une stranke ko slepo orodje rabljenih, kmetov tiči; naj jim razjasnijo, de bo tam poglavitno govorenje od deljenja deržavne oblasti med ljudstvom in cesarjem, od opravljanja posameznih dežel in njih razmere do središne oblasti, od enakopravnosti narodov, od vravnave deržavnih služb in gosposk, z eno besedo, de se mora celo zidovje našiga cesarstva preporediti itd., od katerih reči pa kmet obeden nič ne ve, ne ta ne uni sosed, ker se obeden učil ni: sosebno pa naj jih opomni in svari, nikar na pol učenih kmetovskih bahačev voliti, katerih od prostih kmetov druga reč ne loči, kakor de nekoliko nemško lomiti znajo, in de jim na sreči svoje domovine in svoje občine nič ne leži, ki nebesa in zemljo obetajo, na zboru pa se z narhujšimi sovražniki našiga naroda pajdašijo. Zraven pa naj bodo tudi volivci opomnjeni na naslednje gospode bistre, učene glave, pošteniga serca in gorečiga rodoljuba, izmed katerih si slavniga poslanca izbrati zamorejo: na g. dohtarja Dolenca iz Vipave, na g. Antona Mažgona, c. k. uradnika pri ljubljanski sodni oblasti, iz Jeličniga verha; na g. Doljaka, iz Gorice, ki je svojo serčnost, učnost in ljubezen do Slovincov na Dunajskim zboru letas dovoljno izkazal; na g. Dr. Hladnika, iz Černiga Verha.

Slovinci dobro prevdarite, preden svoj glas oddate, de se ne okupite; kar se bo letas na zboru sklenilo, bo vašim unukam in unukov unukam ali blagor ali gorje napravilo!

Vredništvo.

Slavjansko bravno društvo v Gorici.

Novo, pretečenim časom neznano življenje je jelo, kadar je svobode solnce čez avstrijske narode izšlo. Njeni oživljajoči, blagoslovni žarki so vneli posebno Slavjane, ki so več ko drugi narodi pod jarmom despocie ječali; ter po vsaki ceni oni hočejo dovoljeni pravici do narodnosti veljavnost dati.

Slavjani nar nekrajne meje proti laškim deželam v Gorici in njenih okolica pri te važni reči rok niso križoma ložili, temuč so jih svojim bratom veselo podali, in sklenili so društvo pod imenom: Slavjansko bravno društvo v Gorici.

Desiravno je ta naprava v laškimi mesti, ne de bi bila močne podpore vdobila, temuč večidel z nevošljivimi očesami bila gledana; vender Slovincov serčnost je ne zapusti, in njih društvo protivnim okoljšinam ukljub dan za dnevam se množi, de vsakimu domorodcu od veselja serce v persih kipi. Udje so večidel častivredni učeni možje, zraven teh pa tudi mladenči Goriških učiliš, čversti in vneti spoznovavci Slavjanstva. In na koga mati Slovenija se sme bolj zanašati, kakor na urno, radovedno mladost? Vez edinosti in bratinstva vse ude obseže; v njih sercih enake želje gore, kmalo kmalo materni jezik, kateri popred, žali Bog! kot ničvredna smet je bil v nemar pušen, čisto govoriti in pisati znati. Res je de tožljiviga in zaspaniga misel drami, de slovenski kmet zdaj ima pravico terjati od sodnika, de naj se mu pravda v svojim jeziki poravna.

Glede na pomočke, ktere si je društvo napravilo v dosego svojiga imenitniga namena, moramo izpovedati, de njih voljiva poprek je po godu. — Društvo hoče doseči prednjo in ravno namembo. Slavjanski živlej povzdigniti je njena prednja namemba, katero udje nekaj s samoizobraženjem in podučanjem v slavjanskim jeziki, nekaj z gorkim deležam na sreči al nesreči, ki Slavjanstvo zadene, podpirati morajo. Časopisi v ta namen napravljeni popolnoma željam vdov zadosti; in najreč tiče „Slovenji“ sosebna čast pred vsimi tem drugimi časopisi.

Drugi namen društva je: zvediti prigodbe omikaniga sveta, in sploh politiško se izobraziti. In v ta namen časopisov voljiva je bila menj srečna. Gotovo je, de časopis, ki djanje in nehanje vlade, de lih je napeno al despotiško, brez prevdarka hvali in povzdiguje, ki se boji zreči svoje misli brez ovinkov, de bi ne bil zadergnen; z eno besedo, ki svojo delo na svitlo da v podobi, kakor de bi ga bili cenijne škarje pred skazile, se dobro perleže časom Meterniške sostave, in zamore dopadljiv biti le prijatelam stariga kopitneštva. In zakaj bi se mogel časopis, kateri semtertje se proti Slavjanstvu zažene, ako je le zvun tega zdrave in proste misli, kakor srabljiv zavreči? Al bomo terjali, de Nemec bo slavjansko mislil? In kaj meni kdo, de naša ljubezen do naše mile matere Slovenije, delih kdo jo hoče natolčvati al obrekovati, bo vsahnila? Močno se tisti moti; naša vdanost do nje je nepremakljiva kot skalnata stena! — Pa že je društvo sklenilo, ker mu dohodki perpuste, po novim leti še druge nemške in laške časopise si napraviti, z katerim tudi v te drugi reči bo udam zadovoljeno.

Desiravno svak spoznati mora, de korist, ki izvira udam, ako pomočke skerbno pohasnujejo, je neprecenljiv, vender društva ne čaka prijetna prihodnost, in marsikteri vihar zna čez-nj potegniti. — Gorica sama na sebi je laškutarsko mesto; ter bo ona terjala, de naj se njeni jezik v tukajšne šole vpelja. Al Gorica živi večidel od slovenskih pridelkov, zraven tega v učiliših je več Slovincov kot Lahov. Zakaj bi tedej Slovinci ne imeli enake pravice, de v njih jeziku naj se v šolah uči? Brez dvombe preprič vstane, kadar eden al drugi to misel bo izpeljati hotel, kateri preprič bi se z lepim zamogel potolažiti le, ako bi se vsaki stranki pustila njena pravica. Pa

kdo bo v ta namen mošjno odvezal? Ako laška strauka zmaga, gorje društvu, ono bo še bolj zaničevano. Al kaj se je treba vsake leskovicice bati? Slavjani morajo zdaj al nekoli v Evropi politiško veljavnost zadobiti!

V Gorici 10. Grudna 1848.

A. W.

Ne obupajte!

Nova doba je razgernila svoje bandero, in geslo nje je svoboda vseh k osrečenju vseh.

Ne more biti prave svobode brez osrečenja, ne more biti praviga osrečenja brez svobode.

Dosihmal se je osrečenje drugod iskalo, kakor, kjer je v resnici bilo, in svoboda je bila prepovedana beseda in sovražena in preganjana reč, zakaj svoboda ljudstva je bila ognjena metla za tlačivce narodov in zatiravce narodne sreče! Svoboda ljudstva je bila cesta k omikanju in razsvetljenju vesoljnim, proti kterim se je pridigovalo! Svoboda ljudstva je bila poroštvo sreče ljudstva, ali ljudstvo ni smelo biti srečno, ampak pohlevno! Kako so jo sramotili to božjo svobodo iz vseh očitnih mest! Kako so jo teptali s svojimi vmazanimi nogami, in zaničvali ter grajali z ustmi laži napolnenimi!

Ali prazno je njih prizadetje! Kakor je resnica iz Boga in nepremakljiva, ravno tako tudi svoboda, ki nam je poglavitno poroštvo pravičnosti previdnosti božje.

Še ni popolnoma premagala, še se bojuje s sužnostjo in svojovoljnostjo, kakor tudi še luč povsod prešiniha ni, ampak se še v boju z temo znaajde. Ali premagala bo in premagati mora popolnoma.

Mar mislite, de vprašanje še ni razsojeno, kdo de premaga ali svoboda, ali podložnost, svitloba ali tmina? Zaslepenci! Odprite oči in ne odrekujte soncu bitnosti.

Vaše nade so prazne, vaš up se v nič razide. Ako bi zamogli podreti in zakopati modrost in skušnjo dveh stoletij! Ako bi zamogli zaceliti rane, zagladiti žule, odpihniti terpenje narodov! Ako bi zamogli zategniti grobe vbitih za svobodo, njih zasluge in nauke izbrisati iz spomina ljudstva, ako bi še celo trumo Machiavellističkih Metternihov na polje politiškega djanja pripeljali, to vse bi vam ne pomagalo več, zakaj svoboda je potegnila svoj ognjeni meč, in novo nazadništvo bi le novo kervoprelitje in nove prekucije obudilo. Dobro vemo, kaj kujejo ti, kateri svitlobe prenesti ne zamorejo.

Vendar prazno je počenjanje njihovo. —

Pervo in poglavitno poroštvo boljši prihodnosti za našo domovino leži v mladosti naši.

Kadar pojdejo sedajni starokopitneži (laudatores temporis acti), nastopi sedajna mladina v mesta samosvojnih deržavljanov. Ta mladost izrase in se izredi v drugih okoljšinah, in bo druge zapopadke z sabo v življenje prinesla. Starokopitneži si zamorejo tedej svesti biti, de bo vse razpadlo, kar so oni neumniga in času neprimerniga v očitnim življenju postavili. Naša mladost bo drugači izrejena, zakaj očitnost je beseda naših dni.

Ta mladost, ko dorase, bo bolj poznala svoj cilj in konec, kakor ga je večidel naših

državljanov spoznal. Obtožimo se greha, naše občinstvo stoji dozda še na zlo nizki stopnji spoznanja in prizadetja. Naše občinstvo bi na glas kake milosti na vrat na nos za orožje prijelo tudi za nenarodno reč, ako bi pa njemu samimu grozila nevarnost, ko bi mu svoboda odvzeta, narodnost njegova zatirana biti imela — tu bi se malo kdo ganil.

Od tega prepričan stavlja vrag v obleki priveržencov stare vladije up svoj na ta zarjovel rod.

Ali ta rod bo zginil in drugi rod, ki je v dnevu svobode nebeško luč zagledal, bo svojo nalogo v boju za svobodo bolj spoznal. Zatorej — ne obupajmo in pripravljajmo cesto prihodnemu občinstvu. —

Tako piše Lipa Slovanska. Komur se te besede preojstre zde, naj pomisli, de je clo c. k. general (Welden) Dunajskim časopisam njih ravnanje (od starokopitnežev podkupljeno) očitati primoran bil. —

Deržavni zbor.

Odbor za denarstvo je zboru zastran ministerskiga predloga, de bi se 80 milijonov na posodo vzeti smelo, razlago podal, v kateri svetva vdolženje za 50 milijonov pa brez zastave, in pa izdajo deržavnih dolžnih listov dovoljiti. Zraven pak pove ta odbor, de mu je ministerstvo zastran ogerske vojske na vprašanje naslednje razjasnenje dalo: Ministerstvo hoče terdno, živo zvezo med deželami, ki so na sedajnim Kromerižkim zboru nadomestvane, in deželami ogerske krone napraviti, enakopravnost vseh narodov izpeljati in pa edinost in nerazdeljivost cesarstva vstanoviti. Kako de se bo pa to zgodilo, ministerstvo popred na tanjko povedati ne more, dokler ne bo želja narodov ogerske krone zaslišalo.

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenske dežele.

Nagovor, s katerim je 10. dan t. m. g. J. Peharc v Teržicu Krajnsko narodno stražo, ki je bila Teržiško obiskat prišla, pozdravil:

Sosedje!

Z veseljem Vas pozdravim u naših hribih, serčno objamem u imenu tukajšne narodne straže.

Visok namen prihoda vašiga spoznavši, ste nam tolkaja bolj prijetniši, kjer tako je dan napočil, silno pomenljiv. —

Sosedje! Le kratka pot nas je dozda ločila, vender bil je eden drugim ptuje, sosed ni spoznal sosedu. —

Sušec pride, kos zažvižga, cela Austria se prerodi, milo serce našiga Cesarja nam ustavo dodeli, stražo pokliče narodno, za brambo prestola in domovine.

Tudi naš narod se vzdigne, duh ljubezni ga oživlja, duh edinosti ga krepča, spoznavajo se možje dvojniga doma, vender le ene domovine. —

Tudi ti trenutki so priča pobratenja, mislim, našiga. —

Pobratimo se tedaj, — podajmo si roke u znarnje večniga bratinstva, naj pride hud vihar, ali seje svitlo solnce; naj bo za brambo presvitliga Cara, ali za varstvo naše preljube slovenske dežele.

Živili tedaj naši novi bratje!

Živili naši domorodci!

Živio naš nekdanji Cesar Ferdinand mili!

Živio naš Franc Jožef I.!

Živila pa tudi naša ljuba mati Slovenja!

Te serčne slovenske besede, ki so z velikim veseljem sprijete bile, nam spričujejo, de so tudi Teržičani pravi verli Slovenci. Naj žive!

Iz Celovca 18. Grudna. Strašna kričica bi se Slovencam na Koroškem zgodila, ako bi se po načertu levice deržavniga zbora

v Kromerizu, cel Beljaški in cel na levim bregu Drave ležeči Celovski krog s svojimi prebivavci k nemški deželi pritisnil. Mislim, da ni huda volja, ampak neznanost v deželoznanstvu levico per tim načertu vodila; zato levica tvoja misel je sicer dobra, in vse hvale vredna, pa poslušaj resnico in stori po tem pravico!

Koroška dežela ima 338 far, med tem je 113 terdo slovenskih in 10 nemško-slovenskih. Od tih 123 na slovenski zemlji ležečih far hoče levica v deržavnim zboru 39 v Beljaškem krogu, in 52 na levim bregu Drave Celovskega kroga, torej vkup 91 far odtergati, in nam od 143 far le samo 32 pustiti: vse to, kakor levica prerokuje, da se vsim narodam pravica zgodi; o grozna velikodušnost! o sveta pravica!

Nič bi ne blo reči, ako bi Nemci med Slovence namešani bli, kakor v Českim; pa na Koroškem ni taka; ni samo mogoče, temuč tudi lahko, na Koroškem gotovo mejo med Slovenci in Nemci odločiti, in Koroško v dva kroga: slovenskega in nemškega razdeliti, kakor se je v Štajerskim deželnim zboru ravno tudi zavolj jezika s Štajersko deželo zgodilo.

Meja je pa tale: Na zahodu (Westen) Pontablo in Berda (Pontafel und Egg); — proti severju (Norden) gora sv. Antona (windische Höhe), Dobrač noter do Zile, po tem Zila do Drave, Vajnograd (Landskron), Terholca (Techelsberg), Blačnigrad (Moosburg), gora sv. Urha in Kristofa (Ulrichs und Kristofberg), Děkše (Diex), Grifenska gora (Griffnerberg) noter do cesarske ceste, in odtod cesarska cesta.

Resnica je, da po tej meji nekteri Nemci k Slovencam pridejo, alj bolši je med dvema nesrečami majniši izvoljiti, pravičnejši je, 10 s Slovencami tako že gosto namešane nemško-slovenske fare k slovenskemu krogu pristeti, kakor pa 113 terdo slovenske v Nemščini potopiti, pravičnejši je, željam in potrebam 119,915 Slovincov ustreči, kakor pa 11,647 v slovensko zemljo naselenih Nemcov.

Koroški Slovenci so že tako skoz jezero let zmiram in zmiram le zgube terpeli, zgubili so več kot pol Koroške dežele, zgubili so svoj mili jezik, clo svojo narodnost, brez ktere je pa narod kakor telo brez kosti.

Alj sedaj, mislim, je prišel čas tud za Slovence, mislim, de je večno pravični Bog vsim sovražnikom Slavjanstva mejo postavil. „Dotod, in nikar dalej!“

Kar sim jaz tukaj razkazal, bode tudi novi slovenski zemljovid Koroške, spodne Štajarske, Krajnske, Goriške in Primorske dežele na oči poterdil.

Slava in hvala tebi slavni gosp. P. Kozler, visokoučeni in iskreni domorodec, ki si se tak težkega, pa ravno v tem času tak imenitnega dela poprijel. Bog večni naj Tebi plača trude in darila na oltar mile Slovenije! Vi pa gg. poslanci vzemite leta zemljovid v roke, učite se resnico in delajte pravico! Bog daj!

Svečan.

Iz Cela. — Glejte! glejte! kak se vonder časi spremenijo! Okolj šterdeset let je že v Celi učeliše obstoječe iz šest latinskih sol (gimnazium), kamur so Štajerski Slovenci svoje sine pošilali, če so jih hotli na višej učiti dati. Tudi jez sim bil nekda v teh slavnih šolah šest let, pa ni bilo materniga jezika ne v šoli ne v cerkvi slišati, če smo ravno sami Slovenci vkup bili. Unkrat, men se zdi, prvo nedelo tega mesenca pridem ob osmih v cerkev, kamur so tudi ravno latinski solci se k s. maši podali, — ino naenkrat zadoni iz kora šestosolcov glas — pa ne več latinski alj nemški — ampak materni — Slovenski glas, — tajsti glas, kteriga so narpoprej od svoje drage matere slišali, v katerim so narpoprej očeta, mater, brate, sestre zvali — v kterim so nar poprej se učili Boga spoznati, moliti, ino častiti! —

Slava naj Vam bo, lubi domorodci, šestosolci! de ste vi začeli v svojim sladkim maternim jeziku svojimu Očetu v nebesah čast in hvalo ktera njemu od vekomaj do vekomaj nar več sliši, — prepevati! — Mati Slovenia se vas veseli, ino od vas veliko dobriga sadu perčakuje. Oj, ne oduzamate njej nikoli pravično, veselo vpanje! Bog z Vami! jaki slovenski mladenči! (Cel. nov.)

Od Murskoga polja. Že od 12. Grudna zmirom se znajde Madjarska neprijateljska truma blizo Mure pri Veržu (Wernsee) gde bi rada čez Muro na Štajersko Slavjansko mursko polje prešla. — 13. dan hotelji so Madjarski husari na večer s konji muro pregaziti doli pri Moti (Mautdorf) in po našem mnenju je kak njihov prijatelj vužgal nekaj senana Cvenskom dvoru, da bi se tak ljudi pri ognji mudili; in da s tem ložej bi neprijatelj čez Muro dojití mogel — ali nič ni hasnilo — ni mogel prek. 15. na večer se počeli naši v Veržuju s kanoni jih pozdravljati — in tak je danas mirno — čuje se, da čejo iti madjaroni doli proti Medjimurju v Ternovce proti Serdišcu (Polstrau) — Iirci na noge!

Nemškutari naši so malo roge počeli vun kazati; ali mraz jesenski jih bo zadušil, ako Bog da. Muroslav.

Hervaska in slavonska dežela.

Iz Zagreba. 17. t. m. je imelo tukejšno družtvo „Slavjanska Lipa“ v sobi narodniga doma zbor. Narpopred se je bralo pismo praške Lipe Slovanske, v kterim se Zagrebčani napravljajo, izbrati poslance za Kromeriški deržavni zbor; na to se je sklenilo, bansko svetovavstvo (veče) in sv. Bana poprositi, naj se za to pri Nj. Veličanstvu potegne, de cesar poslance iz teh kraljestev na deržavni zbor pokliče.

V drugim pismu slovanske praške Lipe se tukajšna lipa povabi, de bi za prihodni zbor českih Lip v Pragi 29. t. m. tudi poročnike poslala, — vender je bilo sklenjeno, za prijazno povabilo se zahvaliti, in odgovoriti, de sedajne okoljsne kaj taciga ne dopuste.

Njegovo Prevzvišenost ban in poglavar Dalmacije baron Jelačić je Dalmatincam naslednji razglas razposlal:

Njegovo c. k. Veličanstvo, naš narmilostivši cesar Francišek Jožef I. me je za civilniga in vojniškiga poglavarja Dalmacije imenoval.

Z veseljem Vas pozdravim, moji dobri in verli Dalmatinci, z radostjo vidim v svoji osebi deželo zopet narodnemu bratinstvu pridruženo, ktera bo z zedinjeno skerbnošjo nar imenitniši zadeve vseh udov eniga rodu na svobodni ustavni poti ovarvati zamogla.

V meni boste našli branitelja Vasih pravie in Vaše sreče, in krepkiga vkrotitelja vsake zlobne moči, ktera bi mir in srečo Vaše dežele podkopati in od Nj. c. k. Veličanstva milostivo podeljene svobodne naprave kratiti mislila.

V edinosti z namestniki ljudstva se bom za narodnost in omiko po ustavnim pravilu svobodne enakopravnosti z vso močjo poganjal, ino moralnim, obertniškim in kupčijskim potrebam ljudstva vso skerb izročil.

Upam, de bom z postopno izpeljavo po ustavi storjenih prenáredb v deželnim opravištvu zamogel deželi lepši, veči prihodnost napraviti, in se v ti reči terdno zanašam na gorečo in sprevidno pomoč dobromislečih domorodcov, zlasti pa svobodno izvoljenih namestnikov občin in cele dežele.

Jez sim nektare leta med Vami preživel, poznam, spoštujem in ljubim Vas, in si tedej za veliko srečo štejem, za Vaš prid se z celo vdanostjo potegniti.

Kakor hitro mi bodo sedajne imenitne opravila dopustile, upam, de med Vas pridem, želje Vaše sam zaslišat, in neskončno bo moje veselje, taistim zadostiti kolikor bo v moji oblasti in moči.

Med tem pa sprejemite moje prijateljsko bratovsko pozdravljenje, katero Vam iz celiga serca izročim.

Na Dunaju 10. Grudna 1848.

Jelačić s./r.,
poljni podmaršal, ban in poglavar.

Slavjanska Lipa v Zagrebu je že razglasila svoje postave ali pravila, iz katerih naslednje tu na znanje damo:

I. Namen in glavne vodila Slavjanske Lipe.

1. Povzdiga, vterjenje in napredovanje narodnosti Slavjanske sploh, in zlasti v avstrijski državi, in narpopred v južnih deželah, z vsemi pravnimi sredstvi in z vso močjo naroda slavjanskiga.

2. Vzajemnost plemen naroda slavjanskiga, njihno medjusebno sporazumljenje in zedinjenje duhovno in v djanju, z vzajemnim podpiranjem v dosegu svojiga namena in potreb.

3. Postavljenje ljudstva na svoje naravne pervobitne političke pravice v državi; de tako postane ljudstvo in blagovitost njegovo cilj in konec države in de dostojno deležnost pri vrvnanju države doseže, z eno besedo: de se načelo (Princip) monarhično — demokratiško v življenje in djanje vpelje.

4. Prizadevanje, de postane država avstrijska zavezna država, obstoječa iz posebno samostalnih narodov, ki imajo deželno opravišstvo, na podlagi popolne enakopravnosti vsih narodov v nji prebivajočih, brez ozira na stare provincialne in administrativne razdelke; t. j. de meje občno zavezno državo sestavljajočih dežel tiste postanejo, ktere narava narodov ali jezikov odloči.

5. Pripravljanje sredstev za doseg dušnega izobraženja, moralne vrednosti in telesne sreče našiga naroda, kot: vstanovljenje potrebnih šol in omikavnih naprav, napredovanje kmetijstva, obrnosti in teržtva.

II. Sredstva, s kterimi hoče društvo svoje namembe doseči.

1. Poglavitno središče v zagrebu z zbornico, v kateri bo pisarnica, čitavnica in govornica. 2. Osnova podružnic kolikor je moč. 3. Naprava in množenje knjtgarnic in berilnih družtev. 4. Združenje z vsimi družtvi in napravami, ktere enako namembo imajo. 5. Društvo se bo poslužilo tudi časopisov. 6. Vpeljanje obsirniga in marljiviga dopisovanja. 7. Popotvanje. 8. Skupšine, pogovori in sveti. — Vsaki ud plača 20 kr. na mesec.

Zastran Slavjanskih družtev svetva neki Hervat v časopisu Pražke Lipe: 1. de bi se na slavjanskim jugu napravile štiri poglavitne Lipe Slavjanske, ena na Slovenskim, druga na Hervaškim in Slavonskim, tretja v Dalmaciji in četerta v vojvodovini serbski ktere bi z Lipo Slovansko v Pragi v zavezi bile. 2. De bi se v teh deželah dovoljno število podružnic vpeljalo, ki bi z matico vedno sklenjene bile.

Česka dežela.

Iz Prage 14. t. m. Duh slavjanski, če prav čedalje bolj napreduje, vender še tiste stopnje dosegel ni, kakor se Slavjanam spodobi.

Ministerstvo je izreklo in ponavlja sicer pri vsaki priložnosti, de hoče enakost vsih narodnost; ali žali Bog! beseda ostane mervta in djanje prazno. Na vseučilišu imamo edniga dohtarja Friča, ki po česko uči in tudi ta edini mora še le prositi, de bi njegovo učenje enako veljavnost imelo, kot nemško.

Slavjani so ohranili cesarstvo, so ohranili prestol, in kaj bodo za to imeli? Vlada jih pohvali, in pusti vse lepo pri starim. Namesti de bi poskerbela, kako bi se naši pravici zadostilo, čaka, ako se ne bodo Slavjani vendar naveličali, prošnje pošiljati.

Tako piše nekdo Moravskim Novinam; gotov vsak prav Slovenec občuti resnico teh besedi; vender je opomniti treba, de ministerstvo ne more z enim mahlejem vse prena-

rediti, vse krivo izravniti; nar veči krivica se mora birokratom po deželah pripisati. Tako p. r. zvemo, de so se pri tukajšni mestni in deželni sodni oblasti dolgo zastran tega gospodje pogovarjali, ali njem kaže, slovensko prošnjo sprijeti ali ne; sklenili so sicer, de se ima prevzeti, tode uradni odgovor ali odkaz se je le po nemško pripisal, in samo zdoli tudi poslovenjen, pa brez uradniga podpisa, priložil. Tako razumijo ti gospodje enakopravnost narodov! —

Moravia in Silezia.

Iz Holomuca 15. t. m. Včeri zvečer je bila nenavadno lepa svečanost v Kromerizu. Serbski poslanci so zadobili od ministerstva popolnoma potalažljiv odgovor na svoje želje. Danas v petik so odšli proti domu, izpeljat novo življenje vojvodovine serbske. Na poslovu so napravili slavjanski poslanci svojim bratom Serbam lepo in serčno slavnost, sosebne so se Moravani zlo prizadjali. Tu so bili Serbi, Rusini, Dalmatinci, Krajci, Slovaki, Moravani, samo od Poljakov ni bilo nikogar. Polaci so se očitno postavili proti Slavjanam na stran frankfurto-madžarsko. Bog daj, de bi le enkrat svoj pogrešek spoznali.

Soba je bila lepo okinčana z cveticami, in slavjanskimi barvami. Odkar se je Slavjanski shod v Pragi razšel, ni bilo toliko odkritoserčnih Slavjanov skupej; ali kar je še imenitniši, tu so bili kot udje državniga zbora.

Tudi minister Kulmer je bil obljubil, je mogel pa proti Dunaju z ministri se podati. Bili so pa general Stratimirovič, vojvoda Šuplikac, mladi Miloš Obrenović in nekoliko serbskih oficirjev, ministerialni svetovavec Šaskievič, in drugih Slavjanov sila veliko. Slišati je bilo vse narečja. Pilo se je na zdravje vsemu, kar je Slavjanam sveto in milo, tudi na spomin rajnkiga Dobrovskega in Jungmana. Sam škof Jahimović je začel z svojimi Rusini staro slavjansko pesem: Sotvori gospodin mnogaja leta. Pri poslovu je poljubil Miloš Obrenović Štrobaha v lice za vse druge ljube Slavjane, ki so zraven bili. (Morav. novine.)

Galicia in Vladimiria.

Vojsakam, ki so iz Galicije na Ogersko šli, so dali Rusini natisnene razglase na svoje brate Rusine na Ogerskim, v kterim jih pozdravijo in od sedajnih dogodeb podučje.

Poslaništvo Rusinov do Cesarja v Holomuc odpravljeno je naslednje reči tirjalo: 1) Razdelenje Galicije na dva gubernija po narodnosti. 2) Vpeljanje rusinske besede v urade in šole rusinskiga gubernija. 3) Enako postavljenje duhovšine rusinske z poljsko. 4) Ustanovljenje narodne ruske straže. 5) Odpravljenje uradnikov rusinski narodnosti sovražnih.

V Lvovu so stolice (Lehrkanzel) rusinskiga jezika napravljene na vseučilišu in na latinskih šolah, perva je izročena Glovackimu, drugi dve duhovnima Žukovskimu in Husaloviču.

Ogerska dežela.

V Banatu so Serbi pri zadnjim napadu povsod premagali, samo v bitvi na Karašu so bili nesrečni.

Madžarski zbor ni cesarja Franciška Jožefa za ogerskiga kralja spoznal.

Madžarske novice tožijo, de v trenčinski (slovaški) županiji ne vlada več dober duh, kot popred, v Erdelju de je madžarska vojska povsod bežala. Madžari so si clo izmislili, de je sveti oče papež celo cesarsko rodovino, Jelačića, Vindižgreca in druge iz katoliške cerkve odločil, in to nesramno laž po časopisih raznašajo.

Slovaški dobrovoljci so srečno prišli v trenčinsko županijo in so Žilino (Sillein) do-

bili. Madžarska vojska se je vmaknila. Tako piše „Košut hirlapja.“

Vojska z Madjari se je pričela. Po prvim uradnim oznanilu je armada pod Vindišgrecom 15. t. m. zvečer ob 8 jela se proti Ogerskim pomikvati.

Obrist baron Hervat, ki je narnakraj z 3000 možmi, je na ta dan majorja Šafgoče z enim oddelam proti Edenburgu poslal, de bi ga na levi strani branil; sam s jedram svoje armade pa je na 16. dan, ker so se mu sovražne trume povsod ognile, v mesto Edenburg prišel, kjer so ga meščani z veseljem sprijeli.

Knez Vindišgrec, ki je imel glavno staniše 14. t. m. v Fisamentu, 15. pa v Petrovelu, se je 16. t. m. z prvim oddelam od Bruka in Prelenkirha na ogled v širokim okrožji podal.

Puntarji so je povsod naglo potegnili proti Wieselburgu. Glavno staniše bana je bilo 15. v Kazimirski pristavi poleg Altenburga. On je levo stran puntarjev čez Zurndorf proti Neusidelskimu jezeru pahnul.

17. t. m. je imel drugi oddel (f. m. l. Verbna) čez Moravo reko iti in Neudorf prijeti, kakor tudi čez višine proti Prešpurku se pomakniti, med tem, ko poglavitna armada na desnim bregu Donave proti Engerau naprej stopa. Na Tatrah je armada f. m. l. šlika že 10. t. m. Eperies vzela in je proti Kašavi šla.

Obristlajtnant Frišeisen je pri Žilinu slavno močnejšiga sovražnika premagal, podpiran od slovaških dobrovoljcev.

F. m. l. Simunič se je sovražnika 14. t. m. pri Jablonici lotil, ga pregnal in do Tirnave pahnul.

Po drugim uradnim oznanilu od 18. t. m. so se bili puntarji 16. t. m. generalu Simuniču pri Tirnovi vendar postavili, ali Simunič jih je dobro razbil, 5 štukov in veliko orožja, eno bandero in 43 konj dobil in 766 njih vjel; potem je njegova armada Tirnavo in okolico posedla.

Armada šlikova je 10. d. Kašavo v svoji oblasti imela. —

Ptuje dežele.

Frankobrod. Ustavodajavni zbor je sklenil 14. dan t. m. de sklep narodniga zbora prihodne nemške države, ako bi ga vladar ravno ne poterdil, veljati ima, če ga zbor v treh letih zapored nepremenjeniga poterdi. Z pisma avstrijskiga poslanca zvemo, de so v Frankobrodu toliko Avstrii nasprotni, de Avstrijancam tam kar več obstati ni, in de je nadvojvoda Janez mende rekel, de bo kmalo ko je nemška ustava dodelana, Frankobrod za vselej zapustil. Pravijo, de je pruski kralj zgovoril, de brez Avstrije v nemški zavezi ne ostane. —

Laska. Papež v Gaeti še prebiva. Francozkimu poslancu, kteriga je prijazno sprejel, je oznanil, de bo rad, kakor hitro bi mu kazalo, v Francozko prišel. Poslanec iz Rima, ki so bili papeža nazaj poklicati namenjeni, ni sprejel, temuč jim odgovoriti dal, de ne pride nazaj, dokler so polne prostosti svoje vlade tam nadjati ne more. Veliko neapolitanskih vojsakov se papežu v pomoč rimski meji približuje. Španska in portugalska kraljica ste sklenile z vso močjo svetimu očetu k obderžanju rimske deželne vlade pomagati.

Francozka. Dne 10. t. m. se je v celi francozki deželi pričela volitev noviga vodja (predsednika) republike. Kolikor se je do zdaj zvedlo, jih je 1,235,000 volilo Louis Bonaparta z Napoleonove zlahte, in le 314,000 Kavenjaka.

Britanska. Charles Napier je z močnim brodovjem pot nastopil proti Maroki v Afriki, ker so marokanski morski roparji ne dolgo britansko barko napadli.

Danska. Švedski in Danski kralj sta se zgovorila Šleswig k danskim kraljestvu vtelesniti, namest to deželo po volji Nemcov nemški državi oddati. —

Nepolitiški del.

Dokaz

far in prebivavcev na Koroškem.

Broj	Dehantija	fare na						prebivavci na						
		levim			desnim			levim			desnim			v kup.
		bregu Drave						bregu Drave						
		nemške	slovenske	namešane	nemške	slovenske	namešane	Nemci	Slovenci	Nemci	Slovenci			
Belaški krog.														
1	Belauška, Villacher-D.	7	—	—	5	7	—	19	5721	—	10536	7410	23667	
2	Zgorna rožna, Oberrosenthal,	—	8	—	—	5	—	13	—	5762	—	4933	10695	
3	Kanalska, Kanalthal	—	—	—	5	5	—	10	—	—	3799	3423	7222	
4	Zgorna zilska, Obergailthal	—	—	—	14	—	—	14	—	—	8299	—	8299	
5	Spodna zilska, Untergailthal	—	—	—	7	10	—	17	—	—	5680	9389	15069	
6	Zgorna Dravska, Oberdrauthal	7	—	—	4	—	—	11	7450	—	2991	—	10141	
7	Spodna dravska, Unterdrauthal	7	—	—	9	—	—	16	7871	—	6710	—	14611	
8	Melska, Möllthal	13	—	—	—	—	—	13	12262	—	—	—	12262	
9	Gmindska, Gmünd	20	—	—	—	—	—	20	16384	—	—	—	16384	
10	Feldkirhska, Feldkirchen.	13	—	—	—	—	—	13	12289	—	—	—	12289	
Znesek:		67	8	—	44	27	—	146	63977	5762	36045	25155	130939	
Celovski krog.														
11	Celovska, Klagenfurt	9	10	3	—	—	—	22	14872	14884	—	—	29753	
12	Št. Vitska, St. Veit	23	—	1	—	—	—	24	17499	400	—	—	17899	
13	Kerska, Gurkthal	17	—	—	—	—	—	17	12798	—	—	—	12798	
14	Brežka, Friesach	17	—	—	—	—	—	17	9804	—	—	—	9804	
15	Grobničko-poljska, Krapfeld	19	—	—	—	—	—	19	12903	—	—	—	12903	
16	Tinjska, Tainach	—	17	—	—	—	—	17	—	12615	—	—	12615	
17	Spodna rožna, Unterrosenthal	—	4	—	—	12	—	16	—	3584	—	9327	12914	
18	Velkovska, Völkermarkt	1	13	—	—	—	—	14	334	12911	—	—	13245	
19	Dobernoveska, Eberndorf	—	—	—	16	—	—	16	—	—	—	13378	13378	
20	Pliberska, Bleiburg	—	—	—	14	—	—	14	—	—	—	19391	19391	
21	Wolfsbergska, Wolfsberg	7	—	—	—	—	—	7	14604	—	—	—	14604	
22	Št. Andraška, St. Andrä	11	2	1	—	—	—	14	16480	2511	—	—	18991	
23	Št. Lenardska, St. Leonhardt.	5	—	—	—	—	—	5	8712	—	—	—	8712	
Znesek:		109	46	5	—	32	—	192	108006	16902	—	12096	197004	
Zgornji znesek:		67	8	—	44	27	—	146	63977	5762	36045	25155	130939	
Celi-znesek:		176	54	5	44	59	—	338	171983	52664	36045	67251	327943	
Torej šteje nemška koroška								220						208028
" " slovenska "								113						119915

Načerta središča in leve v derzavnim zboru sta nas Slovence na Koroškem globoko ranila; zakaj na eni strani kažeta veliko neznanost v zemljopisu (geografiji), na drugi pa slabo ljubezen do enakopravnosti vsih narodev. Lete dokaz, nabran iz šematizma Kerske in Labudske škofije za leto 1848, naj bode torej derzavnemu zboru živo priporočen, da se kaka zmešnjava, kaka krivica ne zgodi ravno v ti dobi, ki se od svobode, jednakosti in bratinstva vsih narodov toliko govori!

Vi pa koroški poslanci ne mislite, da je vsaki že Nemec, ki nekterih nemških besed težko zastopi, in še težje pregovori; več ko 100.000 je na Koroškem terdih Slovencev, ki nemške besedice ne zastopijo; mislim, da je tudi tem sonce svobode in rešenja zasijalo. Posebno gg. poslanci, kateri ste tudi od Slovencev izvoleni, tega ne pozabite in potegvajte se za pravice svojih volivcev!

G. g. Dr. Rulic, Rak in Laner, ktere je mati tudi na slovenski zemlji rodila, ja nebote svoje mile domovine pozabili, ja ne bote se nje sramovali? Zato od kritoserčno poveme:

Vi ste naše zavupanje.
Celovec 13. grudnia 1848.

Svečan.

Bulgarci *)

Že ob prvi dobi oznanenja naše vere so po spricanju carograskih in rimljanskih pisateljev poleg severniga brega Donave, v nekdanji Daciji alj v sedajni Moldavi, Valahii, Erdelju in jugovečernim Ogerskim od Pruta do izljava Save v Donavo prebivali Slavjani, ki so gotovo bili začetniki današnjih Bulgarcev, kar se tudi po njih jeziku, obćim zaderžanju in noši poterdti da. Kakor sploh Slaveni so se oni z obdelovanjem zemlje in odgojenjem mnogoverstne živali vkvarjali in njih izobrazenost je že tačas lepe napredke kazala. Kmalu so se pa tolikanj pomnožili in omenjene dežele tolikanj napolnili, de so kaj nekteri od njih v sosedno Mezijo odriniti mogli, kjer se že leta 657 in 678 slavenska ljudstva najdejo, od kterih sedem plemen je pozneje mnogokrat govorenje. Za tega časa so že oni stanovali ob bregu černiga morja in se na večerno stran razprostranili do serbske Morave. Narberže so prišli v te kraje h koncu V. stoletja; in njihovo število je sosebno zavolj naselovanja v poznejih zoper Gerke srečno peljanih vojskah vjetih Slavjanov močno zraslo. Ti mezijski Slavjani so bili v začetku sicer odvisni od Gerkov, ali kmalo so si prizadevali, ta žuleći jarm otresti. H tem namenu si zvolijo lastne kneze in vojske vojvode ter se gerskim

vladanju odpovejo. Akoravno je potem takim veliko kervavih bitev sledilo, so si vendar ti jaki Slaveni popolno samostalnost priborovali. Ali tode njih svoboda dolgo ne terpi; Cesar Konstantin je namreč, silo nesrečno vojskovavši se z Bulgarci, ki so l. 660 prebivali v deželi „Onklos“ med erdeljskimi planinami in Donavo, privabil te s Huni in Kuturguri enokervne sirove trume v slavenski kraj, ki kmalo celi ondotni rod osužnjijo, osramotijo in vesolnim blagostanju bezočno zabavljati jamejo. Z neizrekljivo togoto sežejo ti izhodni divjaki koj po sosednih zemljah in si osvojijo sčasama ne le velik del Tracie timuč tudi skorej celo Macedonio in Albanio ter ustanovijo ondi cvetečo bulgarsko cesarstvo. V nasledku dveh stoletij se te jake, alj neobtesane kardela z izvirnimi miroljubnimi in izurjenimi prebivavci tako zmešajo in zjedinijo, de odslej vsi skupej le jedno telo store, ker su une teh jezik, sego, obćno in domace življenje prevzele; ti pak, bi djal v nadomestilo, unih ime ko vlastino si prilozili, de so potem vsi pod imenom „Bulgarci“ zapopadeni. Kristijanstvo in pa od bratov Cirila in Metoda v slavenskim jeziku osnovano opravljene božje službe in slavensko prestavljenje biblije in pisanje je ta dva po rodu različna dela današnjiga bulgarskiga obljudenja tako tesno združilo in zjedinilo, de je že v sredi IX. stoletja blagoplodno slavjanstvo prevladajoči živel po vesolni Bulgarii.

V leti 866. so si sicer Papež Miklavž in njegovi nasledniki zlo prizadevali, de bi Bulgarce h rimsko-katolški cervi pripravili, tudi

je bil ta namen skoro dosežen; pa kar naenkrat odloči carograski vesolni cerkveni zbor 896—870 celo bulgarsko deželo k juternim patriarhatu, in na ta način je bila posebno po patriarhu Fociu, Cirilovim prijatlu, gerska vera s slavjanskim duhovnim opravilam za zmiram upeljana in uterdjena. Z nje pomočjo se je koj slavensko slovstvo, operto na nebrojne za omiko ljudi, in koristne politiske osnove goreče in nevtrudljive možje, vedno bolj in bolj razširjevalo med gerskimi, bulgarskimi in tudi serbskimi Slavjani. Sin tega perviga kristijanskiga kralja, Simon, ki je po preganjenju in oslepenju brata skoz svojiga očeta Barisa pri s. Kerstu Mihael imenovan bil, in se na bulgarski knežki prestol dvignil (l. 890) je bil verlo izobražen in prvi pisatelj iz kraljeviga rodu, de mu ga ob njegovim času daleč okoli para ne bilo. Pod njegovim vladarstvom je bila nar krasniši in imenitniši doba bulgarske zgodovine, visoka omika, dušni in telesni blagostan sta nar veselsi napredovala, desilih se je tudi on z mnogoverstnimi sovražniki, s sirovim Madjaram, Rusam in Gerkam, kteri je una dva na pomoč klical, večbotov strašno vojskovati mogel. In še le pod Mihaelovimi sinovi je bilo Rusam in Gerkam mogoče, v Bulgario silama privihrtati ter to blažno cesarstvo neusmileno razdjati in si njega obstojne dele med seboj razdeliti. Zavolj grozno nesrečne lege med dvema magoćnima ljudstvom, Rusi in Gerki, zavolj bližnosti nekiga velikiga sovražnika, Frankov; narveč pa še zavolj lastniga razpora in različnosti stanovavcev, obstojećih iz Bulgarcev, Slavenov, Valahov, Arnavtov, Gerkov, Armencov in mnogo družih majhnih, že med seboj po narodni razloćnosti denih ljudstev, se ni bulgarsko cesarstvo nikdar do terdne in krepke središne moći vzdigniti utegnulo; in ravno to je bil nar poglavitiši vzrok, de je to v začetku tak moćno in veliko cesarstvo sčasama zmirej slabši postajalo, dokler se ni zadnič popolnoma pozgubilo in žalostno poginilo.

(Konec sledi.)

Z m e s.

V Pragi se je društvo Slavjank vstanovilo; iz postav podamo te naslednje razdelke: §. 1. Društvo Slavjank ima namen, skerbeti za pravo narodno omiko ženskiga spola v naši domovini. §. 2. Društvo Slavjank misli svoj konec doseći: a) z osnovo zbornice, b) naprave (Institut) narodniga odgojenja za deklice v Pragi, c) z govori za daljši omikanje deklet, ki so iz šol prišle. Z to naprava se tudi zedini pripravljene primernih deklet za prihodne narodne učiteljke.

* Graške novine prineso vkaz ministerstva očitniga uka od 10. t. m. št. 7968, po kterim se tistim učencam, ki bi letas imeli v drugo leto modroslovja stopiti, dovolji, že letas pravniške ali pa zdravniške (ne pa duhovske) viksi šole obiskovati, z tem pogojem, de morajo v tistih letih, ko se bodo na vseučilišu učili, tudi učenje predmetov družiga modroslovskiga leta poslušati.

* Ministerstvo je poslalo vkaz od 6. t. m. na česko deželno poglavarstvo, de ima od vseh družtev postave terjati in taiste izmed njih in zbore (klubbe) delavcev razpustiti, ki imajo razdruživne namene.

* Madjarski kmetje mende radi prijemajo Košutove bankovce, ker se jim Košutov podpis kaže in zraven reče: Glejte, ta je tisti mož, bi vas je od vaših trinogov otel, njemu se morate za vse zahvaliti. Dokler boste take bankovce po deželi vidili, boste brez tlake in desetine, kakor hitro se pa cesarski pokažejo, bo vse tako nazaj, kakor je poprej bilo.

* Ko je Jelacić ban 1. m. Dunaj zapustil, se je lepa množica njegovih častivcov pred stanovaljšem zbrala, še enkrat viditi in pozdraviti ga. Nekteri so ga na konji nekoliko ur spremili in po Gerloviću (Slovenču) je svoj pozdrav vsem dobromislećim sporočil.

Zitni kup.	V Ljubljani		V Krajnji	
	16. Grudna.		11. Grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
Srednja cena 1 mernik.				
Pšenice domaće	2	40	2	30
„ „ banaske	2	50	2	48
Tursice	—	—	1	36
Sorćice	1	52	—	—
Rězi	1	44	1	40
Jećmena	—	—	—	—
Prosa	1	27	1	27
Ajde	1	12	1	12
Ovsa	—	51	—	49

*) Prićjoći sostavek je prestavljen iz v „Sloveniji“ stran 164. vže omenjenih nemških bukev. Pisatelj.